

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 15/21

Møtedato: 04.02.2021

Dato: 07.01.2021

Arkivsaksnr: 2021/315

Systematisk kvalitetsarbeid ved Universitetet i Bergen sin ph.d.- utdanning

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 129/17 Fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen
http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/s_129-17_fremtidig_organisering_og_kvalitetssikring_av_forskerutdanningen_ved_universitetet_i_bergen.pdf
- Styresak 34/19 Oppretting av fakultetenes ph.d.-program
http://ekstern.filer.uib.no/ledelse/universitetsstyret/2019/2019-04-11/S_34-19Oppretting%20av%20fakultetenes%20ph.d.-program.pdf
- Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137>
- Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2010-02-01-96>

Saken gjelder:

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB, og vedtok i 2017 (sak 129/17) et eget kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen. Det arbeides nå med å få på plass alle elementene i kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen som ikke allerede er iverksatt og legge til rette for at disse er en del av en kontinuerlig kvalitetsutvikling av arbeidet med ph.d.-utdanningen.

NOKUT har ansvar for å føre tilsyn med universiteters og høyskoleers systematiske kvalitetsarbeid, og ifølge NOKUT sin tidsplan kan UiB forvente tilsyn i løpet av 2022. Målet er å kontrollere at institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid oppfyller gjeldende krav i lov og forskrifter, og å stimulere til å videreutvikle det systematiske kvalitetsarbeid. I 2017 ble ny forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) festsatt. Det blir nå stilt direkte krav til institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid, og alle ledd i disse kravene må godkjennes for å få kvalitetsarbeidet vurdert til tilfredsstillende.

Denne saken gir en statusoppdatering om det systematiske kvalitetsarbeidet i ph.d.-utdanningen. I saken blir det beskrevet hvordan de ulike elementene skal sikre et fullverdig kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen sammen med en syklisk prosess som skal sikre den kontinuerlige kvalitetsutviklingen.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar sak om systematisk kvalitetsarbeid ved UiB sin ph.d.-utdanning til orientering.

Robert Rastad
universitetsdirektør

07.01.2021/Marie Eide/Yngve Brynjulfsen/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd. dir)

Vedlegg:
1. Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
15/21

Møtedato:
04.02.2021

Arkivsaksnr:
2021/315

Systematisk kvalitetsarbeid ved UiB sin ph.d.-utdanning

Bakgrunn

NOKUT gjennomførte i 2014 en evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved Universitetet i Bergen¹. NOKUT fremhevet at det ble jobbet godt og systematisk med kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, men at kvalitetssikringssystemet også formelt burde omfatte ph.d.-utdanningen, og at kvalitetssikringen ved ph.d.-utdanningen ble integrert med kvalitetssikringssystemet for den øvrige utdanningen. UiB nedsatte en arbeidsgruppe som foreslo et kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanningen i tråd med doktorgradsstudiets særpreg.

Kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanningen (heretter omtalt som kvalitetssystem for ph.d.-utdanning) ble vedtatt av universitetsstyret høsten 2017. Mye av innholdet i systemet var en videreføring av eksisterende tiltak, for eksempel ph.d.-utdanningsmelding, fremdriftsrapportering, midtveisevaluering, kandidatundersøkelse og emneevaluering. Med styrevedtaket fikk man en formell forankring, en tydelig organisering og planer for videreutvikling av kvalitetsarbeidet. Universitetsstyret vedtok i saken at kvalitetssikringssystemet skulle evalueres etter 3 år.

I 2019 vedtok universitetsstyret innføringen av fakultetsvise ph.d.-program. Ved å formelt delegere oppgavene til de ulike fakultetsstyrene fikk UiB på plass en struktur som gjør det enklere å bygge en kultur for kvalitetsarbeid, og utarbeide konkrete tiltak som er tilpasset fakultetets struktur og fagtradisjon. For hvert ph.d.-program er det oppnevnt et ph.d.-programstyre som skal sikre at fakultetets ph.d.-program organiseres og gjennomføres med høy kvalitet. Ph.d.-programstyrene er organ som kan fatte vedtak om regler og tiltak, samt gi råd til fakultetsstyrene vedrørende de respektive fakultetenes ph.d.-programmer.

Tilsyn fra NOKUT med det systematiske kvalitetsarbeidet

NOKUT fører periodiske tilsyn med universiteters og høyskolers systematiske kvalitetsarbeid². Målet med tilsynet er å kontrollere at institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid oppfyller gjeldende krav i lov og forskrifter, samt å stimulere institusjonene til å videreutvikle sitt systematiske kvalitetsarbeid. Gjeldende nasjonale krav til institusjonenes kvalitetsarbeid ble fastsatt i NOKUTs studietilsynsforskrift i 2017 og i Kunnskapsdepartementets forskrift om kvalitet i høyere utdanning i 2016. Den viktigste endringen i studietilsynsforskriften av 2017 når det gjelder tilsyn, er at det nå stilles direkte

¹ Rapport - [Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen, NOKUT 2014](#)

² <https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/nokut-akkrediterer-og-forer-tilsyn/>

krav til institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid, jfr. kapittel 4 i forskriften. For å få kvalitetsarbeidet vurdert som tilfredsstillende må alle ledd i disse kravene godkjennes.

I kapittel 4 i studietilsynsforskriften står det blant annet at institusjonenes kvalitetsarbeid skal være forankret i en strategi og at det skal være forankret i institusjonens styre og ledelse. Videre skal institusjonen ha ordninger for systematisk kontroll av at studietilbudene tilfredsstillende kravene i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning. For å kunne vurdere kvaliteten skal institusjonene systematisk innhente informasjon fra relevante kilder. Kunnskapen skal brukes til å utvikle kvaliteten og avdekke eventuell sviktende kvalitet. Resultatene fra kvalitetsarbeidet skal inngå i kunnskapsgrunnlaget ved vurdering og strategisk utvikling av institusjonens samlede portefølje.

UiB sitt kvalitetssystem – systembeskrivelse, roller og ansvar

Kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB følger de samme overordnede prinsippene for evaluering og rapportering som UiBs kvalitetssystem for utdanning (som i hovedsak består av bachelor- og masterutdanning). De to systemene har likevel separate regler og rutinebeskrivelser. UiBs kvalitetssystem for utdanning er i stor grad basert på emneevaluering og programevalueringer, der alt av innhold i utdanningen har en fast tidsmessig plassering i semester. Ph.d.-utdanningen er i stor grad en individuell utdanning der egen original forskning, og forholdet mellom kandidat og veiledere er sentrale bestanddeler. Både oppstart og fullføring i ph.d.-utdanningen skjer hele året. Kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen gjenspeiler nettopp denne egenarten.

Kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen forvaltes av Forsknings- og innovasjonsavdelingen, mens det er Studieveilingen som forvalter kvalitetssystemet for bachelor- og masternivå, årsstudier og etter- og videreutdanninger.

Elementene i kvalitetssystemet til ph.d.-utdanningen ved UiB følger en syklisk prosess, og har som formål å sikre en kontinuerlig utvikling av kvaliteten over tid samt å sørge for at ph.d.-utdanningen følger gjeldende krav i lover og forskrifter. Svikt i kvaliteten skal fanges opp og møtes med tiltak for oppfølging og forbedring. Tiltak som blir iverksatt skal dokumenteres.

Det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ligger hos universitetsstyret og ph.d.-utdanningsmeldingen blir årlig lagt fram for styret som er et sentralt element i kvalitetssystemet. Ph.d.-utdanningsmeldingen gir en oversikt over ph.d.-utdanningen i året som gikk, og utgjør et grunnlag for å vurdere om det skal innføres tiltak overfor det enkelte fakultet eller for UiB sin ph.d.-utdanning som helhet. Universitetsledelsen skal gjennomføre egne dialogmøter om ph.d.-utdanningen med hvert fakultet. Ved en eventuell alumniundersøkelse skal denne fremlegges universitetsstyret, som har ansvar for å vedta oppfølging.

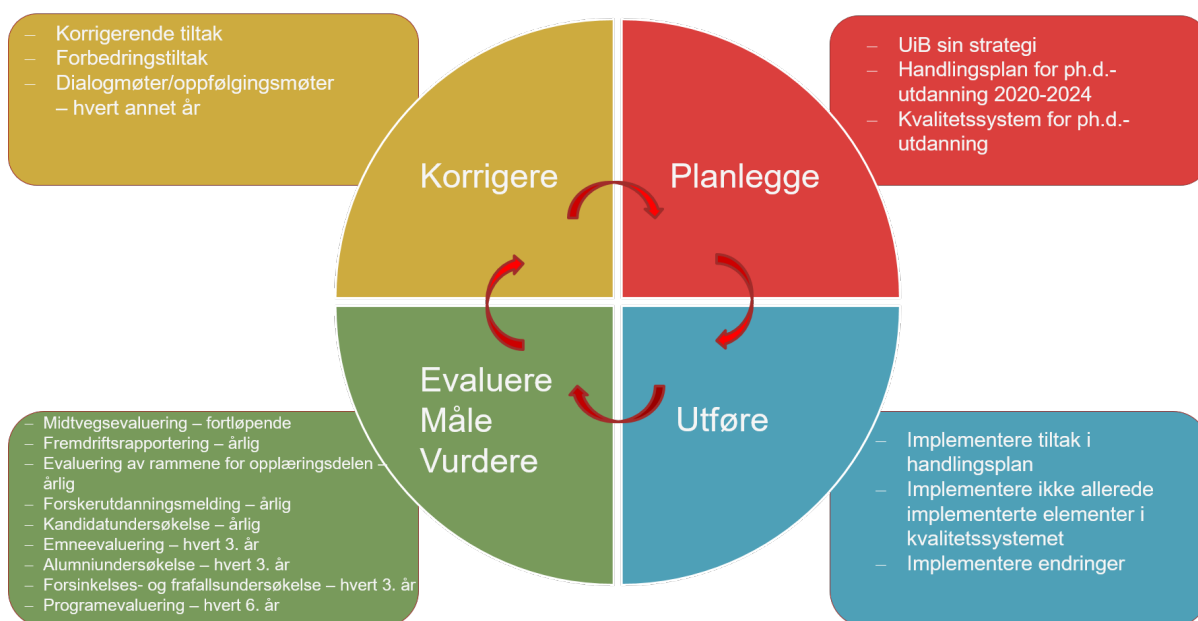
En stor del av ansvaret for kvalitetsarbeidet ligger hos ph.d.-programstyrene for de fakultetsvise programmene. Programstyrene har ansvar for gjennomføring og oppfølging av elementer som emneevaluering, evaluering av emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen, samt de mer omfattende evalueringene av de fakultetsvise ph.d.-programmene. I tillegg skal ph.d.-programstyrene vurdere eventuelle strukturelle tiltak på bakgrunn av utfordringer som kommer frem i den årlige kandidatundersøkelsen og

forsinkelses- og frafallsundersøkelsen som skal gjennomføres hvert tredje år. Kandidatundersøkelsen sendes til alle ferdigstilte ph.d.-kandidater.

Kvalitetssystemet består videre av elementer som fremdriftsrapportering og midtveiseevaluering. Dette er elementer som krever oppfølging og eventuelle tiltak på individnivå. Disse elementene er det grunnnettet som har ansvar for å følge opp.

Syklisk prosess for kvalitetsutvikling ved UiB sin ph.d.-utdanning

Kvalitetsarbeidet kan illustreres som en syklisk prosess der fasene *planlegge*, *utføre*, *evaluere*, *måle*, *vurdere* og *korrigere* (Figur 1) skal gjentas innenfor alle aktiviteter og på alle nivå for å sikre en *kontinuerlig* kvalitetsutvikling.

Figur 1: illustrasjon av det sykliske kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB.

Planlegge

Premissene for kvalitetsarbeidet ved UiB settes i fasen *planlegge*. Kvalitetsarbeidet er forankret i Handlingsplan for ph.d.-utdanning 2020-2024³, der det står at «UiB skal jobbe systematisk med kvalitetssikring av ph.d.-programmene», som igjen er skrevet med forankring i UiB sin strategi «Kunnskap som former samfunnet». Det vedtatte kvalitetssystemet, inkludert rollebeskrivelser og ansvarsfordeling, er styrende for kvalitetsarbeidet som blir gjort.

Utføre

I fasen *utføre* blir tiltak, elementer og endringer iverksatt. I tiden framover vil dette blant annet bestå av å iverksette:

- **Dialogmøter mellom sentral og lokal faglig ledelse** med ansvar for ph.d.-utdanningen. Dialogmøtene starter i februar 2021 og gir en god arena for å gå

³ [Handlingsplan for ph.d.-utdanning 2020-2024](#)

gjennom sentrale aspekter ved fakultetenes ph.d.-utdanning, utover den årlige gjennomgangen av ph.d.-utdanningsmeldingen i Forskningsutvalget. Møtene vil også gi fakultetene anledning til å komme med tilbakemelding på og ønsker for arbeidet som gjøres ved UiB sentralt.

- **Programevaluering av fakultetenes ph.d.-programmer.** Gjennom evalueringen skal «en ekstern komité skal se på helheten i ph.d.-programmet (ved hvert fakultet); informasjon til potensielle søkere, tiltak underveis og kvaliteten på den fullførte forskningen». Evalueringen skal gjennomføres ved hvert fakultet hvert sjette år. Ettersom de fakultetsvise ph.d.-programmene ble opprettet i 2019 skal alle ph.d.-programmene skal ha gjennomført en programevaluering innen utgangen av 2025.
- **Alumniundersøkelser** brukes til å vurdere hvordan utdanningen gir kompetanse og ferdigheter for studentenes senere arbeidskarriere. Basert på en rapport som NIFU publiserte høsten 2020, basert på svar fra ph.d.-alumner i Norge som disputerte i 2013, 2014 og 2015, vil det bli utredet behovet for en separat undersøkelse ved UiB i 2021.
- **Forsinkelses- og fraværsundersøkelse** er tatt inn i kvalitetssystemet for å sikre systematisk gjennomgang av bakgrunnen for frafall og forsinkelse i ph.d.-utdanningen ved UiB. En forsinkelses- og fraværsundersøkelse er planlagt til 2022.

Evaluere, måle og vurdere

De fleste av elementene i kvalitetssystemet består i å *evaluere, måle og vurdere*. En rekke av disse elementene gjennomføres hvert år. Dette er både elementer som direkte omhandler individuelle kandidaters ph.d.-løp som fremdriftsrapportering og midtveisevaluering, og elementer som omhandler det mer strukturelle med ph.d.-utdanningen, som ph.d.-utdanningsmeldingen, kandidatundersøkelsen og evaluering av rammene for opplæringsdelen. Innhentingen av informasjon som skjer i denne fasen av kvalitetssystemet skal brukes til å følge opp individuelle kandidater, kontrollere at ph.d.-programmene tilfredsstillt kravene i lov og forskrifter samt å forbedre og utvikle kvaliteten på ph.d.-utdanningen.

Korrigere

En viktig del av kvalitetsarbeidet er å *korrigere*. I denne delen av kvalitetssystemet brukes den innhentede informasjonen til å forbedre og utvikle systemet, og sette inn tiltak der dette er nødvendig og innen rimelig tid. Ansvar for å vedta tiltak er avhengig av hvilket element av systemet det gjelder, og ligger hos universitetsstyret, fakultetsstyrene, programstyrene og instituttene. Dialogmøter vil være et viktig tiltak for å følge opp kvalitetsarbeidet.

Etter fasen *korrigere*, er neste ledd i den sykliske prosessen at resultatene fra kvalitetsarbeidet skal inngå i kunnskapsgrunnet ved vurdering og strategisk utvikling av ph.d.-utdanningen. Dette innebærer også at kunnskapen skal brukes til å videreutvikle programmene slik at det sørges for at disse er faglig oppdaterte og svarer til arbeidslivets behov.

Videreutvikling og evaluering av kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB

I vedtaket til sak 129/17 der kvalitetssystemet til ph.d.-utdanningen ved UiB ble vedtatt av universitetsstyret ble det blant annet skrevet «*Universitetsstyret ber om at kvalitetssikringssystemet evalueres etter 3 år*». UiB har siden 2017 hatt full oppmerksomhet mot revidering av ph.d.-forskrift og oppretting av fakultetsvise ph.d.-program. Siden det er

elementer av kvalitetssystemet som ikke ferdig innarbeidet, sees det som lite hensiktsmessig å evaluere systemet i sin helhet nå.

Det foreslås at det gjøres en vurdering av hele kvalitetssystemet når alle elementene er iverksatt og i etterkant av NOKUT-tilsynet. Tilsynet vil være en ekstern evaluering av kvalitetssystemet til UiB, og det vil i etterkant av tilsynet foreligge en rapport. Denne rapporten vil trolig sette søkelys på og foreslå områder av kvalitetsarbeidet som kan styrkes eller trenger oppfølging.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Gjennomgangen av kvalitetssystemet viser at det jobbes jevnt og godt med kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB på de forskjellige nivåene i organisasjonen. Tiltakene som er satt i gang er del av et syklisk system som skal bidra til å sikre kvaliteten både for de individuelle kandidatene og for det mer strukturelle ved ph.d.-utdanningen.

UiB har jobbet godt med å videreutvikle kvalitetssystemet for ph.d. utdanningen ved å utvikle en institusjonell prosess som tar innover seg en viktig intensjon i kvalitetsforskriften, - å sikre fortløpende kvalitetsutvikling. Tiltakene som nå settes i verk vil bidra til et mer helhetlig kvalitetssystem som ytterligere sikrer og videreutvikler kvaliteten i ph.d.-utdanningen ved UiB. Når alle elementene i kvalitetssystemet er iverksatt og i etterkant av tilsynet fra NOKUT er det nærliggende at man gjør en vurdering av systemet i lys av evalueringsrapporten som foreligger etter tilsynet.

Som et ledd i en kontinuerlig kvalitetsutvikling er det ønskelig å omtale kvalitetsarbeid mer systematisk i den årlige ph.d.-utdanningsmeldingen. Ved å ta inn kvalitetselementer i de årlige ph.d.-utdanningsmeldingene kan man bedre dokumentere det betydelige arbeidet som blir lagt ned for å styrke kvaliteten av ph.d.-utdanningen ved UiB, samt at det kan påpeke hvor det er behov for videre arbeid eller endringer i systemet. Dette vil gi nyttig oversikt over tilstanden for ph.d.-utdanningen ved UiB, og gi universitetsstyret en årlig oppdatering om hvordan det blir arbeidet med kvalitetssikring av ph.d.-utdanningen.

08.01.2021/ Marie Eide/Yngve Brynjulfsen/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd. dir)